

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 28.XI.2007
C(2007)5635 def.

Betreft: Staatssteun nr. N 377/2007 – Nederland
Steun voor *Bataviawerf* – Reconstructie van een schip uit de 17e eeuw

Excellentie,

I. PROCEDURE

- (1) Bij brief van 4 juli 2007, geregistreerd op dezelfde dag, hebben de Nederlandse autoriteiten een steunmaatregel ten gunste van de *Bataviawerf* aangemeld. Op 31 augustus 2007 verzocht de Commissie om aanvullende informatie, die de Nederlandse autoriteiten op 28 september 2007 hebben verstrekt.
- (2) De Nederlandse autoriteiten zijn van mening dat de maatregel geen staatssteun vormt; zij hebben de maatregel aangemeld om rechtszekerheid te verkrijgen.

II. BESCHRIJVING VAN DE MAATREGEL

- (3) **Rechtsgrond:** De betrokken maatregel is onder meer gebaseerd op de volgende nationale regelgeving:
 - (a) Algemene Subsidieverordening gemeente Lelystad 2002. Deze algemene verordening heeft op haar beurt als rechtsgrond de Gemeentewet;
 - (b) Algemene Subsidieverordening Flevoland 1999.
- (4) **Doelstelling:** De primaire doelstelling van de maatregel is de bevordering van cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed, terwijl de secundaire doelstellingen werkgelegenheid en opleiding zijn.
- (5) **Steunverlenende autoriteit en vorm van de steun:** De betrokken maatregel betreft de kwijtschelding van overblijvende schulden in verband met de reeds door de provincie Flevoland en de gemeente Lelystad verstrekte leningen.
- (6) **Begrotingsmiddelen en duur:** Het totale bedrag van de kwijtgescholden schulden beloopt [bedrag over 200.000 euro]*, waarvan [...] euro betrekking heeft op de kwijtschelding door de gemeente Lelystad en [...] euro op de kwijtschelding door de provincie Flevoland. De maatregel wordt in één keer toegekend en zal in werking treden na goedkeuring door de Commissie.
- (7) **Begunstigde:** De begunstigden van de maatregel zijn Stichting Scholingsproject Batavia en Stichting Nederland bouwt VOC retourschip. Deze twee stichtingen houden zich bezig met de

* vertrouwelijk - zakengeheim

Zijne Excellentie de Heer Maxime VERHAGEN
Minister van Buitenlandse Zaken
Bezuidenhoutseweg 67
NL - 2500 EB Den Haag

exploitatie van de Batavia-scheepswerf (hierna *Bataviawerf of begunstigden*) in Lelystad, Nederland (ongeveer 60 km ten noordoosten van Amsterdam). De Bataviawerf ligt in de buurt van Bataviastad Outlet Shopping ("BOS") – een outlet centre – en Nieuw Land Erfgoedcentrum ("NLE") – een museum dat het verhaal van de polder vertelt. BOS en NLE zijn afzonderlijke rechtspersonen die niet gerelateerd zijn aan de Bataviawerf-groep.

- (8) De Bataviawerf werd opgericht in 1985 en houdt zich bezig met de authentieke reconstructie van een Nederlands schip uit de 17e eeuw en een aantal ondersteunende activiteiten. Om een zo authentiek mogelijke reconstructie van het originele schip te bekomen wordt gebruik gemaakt van oorspronkelijke materialen en een traditioneel ambachtelijk bouwproces. Na de voltooiing van de "*Batavia*" is op de Bataviawerf begonnen met een tweede project: "*De 7 Provinciën*". De Bataviawerf is ook een openluchtmuseum dat gewijd is aan Nederlandse schepen uit de 17e eeuw. De bezoekers kunnen van dichtbij het bouwproces meemaken. In 1999 verhuisde het Nederlands Instituut voor scheeps- en onderwaterarcheologie (NISA) naar Lelystad en bouwde het een nieuw kenniscentrum in de buurt van de Bataviawerf. Zoals is uitgelegd op hun internetpagina, is het de bedoeling in Lelystad een centrum op te richten waarin archeologisch onderzoek en historische scheepsbouw naast elkaar bestaan en gemakkelijk toegankelijk zijn voor bezoekers. De bezoekers zullen zowel de onderzoeks- als reconstructieactiviteiten kunnen volgen. Daarnaast exploiteert de Bataviawerf een museumwinkel (130 artikelen) en een restaurant, en verhuurt zij ruimtes voor onder meer huwelijken. Deze commerciële activiteiten maken evenwel slechts een relatief klein percentage uit van Bataviawerfs inkomsten en eventuele winsten worden opnieuw geïnvesteerd in het reconstructieproject. Daarenboven streeft de scheepswerf een sociaal reïntegratiedoel na, aangezien zij banen en opleiding aanbiedt voor, onder andere, jonge werklozen en arbeidsongeschikten om hen betere kansen aan te bieden voor een goede sociale integratie¹. Bij de Bataviawerf werken 20 voltijds-equivalent werknemers en ongeveer 300 vrijwilligers.
- (9) Alle activiteiten op de Bataviawerf staan onder het beheer van de Bataviawerf-groep, die drie stichtingen omvat. De eerste stichting, *Stichting Nederland bouwt VOC retourschip*, is verantwoordelijk voor de daadwerkelijke exploitatie van de Bataviawerf en probeert er een werkelijke toeristische attractie van te maken. De stichting was ook verantwoordelijk voor de reconstructie van het schip de *Batavia* en zij verzorgt het onderhoud ervan en de exploitatie ervan als een museumobject. De tweede stichting, *Stichting Scholingsproject Batavia*, verzorgt alle activiteiten in verband met de reïntegratie en opleiding van het personeel op de Bataviawerf. De derde stichting, *De 7 Provinciën i.o.*, is betrokken bij de reconstructie van het schip *De 7 Provinciën*.
- (10) Als museum is de Bataviawerf op welbepaalde tijdstippen open voor bezoeken door het publiek. Het aantal bezoekers over de voorbije jaren was als volgt: [...] in 2004, [...] in 2005 en ongeveer [...] tot en met juli 2006; voor het gehele jaar 2006 worden [...] bezoekers verwacht. Voor de jaren 2007-2010 verwacht het management van de Bataviawerf een stijging van het aantal bezoekers, namelijk tot [...] tegen 2010. Volgens het verstrekte bedrijfsplan (dat dateert uit 2006) werd de entreeprijs van 9 euro per (volwassen) persoon, redelijk geacht². Deze cijfers omvatten evenwel de donateurs van de Bataviawerf, die gratis toegang krijgen tot de scheepswerf. Aangezien het aantal bezoekers tot juli 2006 lager dan verwacht was, waren de gegenereerde gemiddelde inkomsten per bezoeker eveneens ongeveer [...]% lager, met name [...] euro.
- (11) Wat de financieringsstructuur betreft, bestaat de belangrijkste inkomstenbron (ongeveer 80%) van de Bataviawerf (d.w.z. de scheepswerf die dient als een publieksattractie en beheerd wordt door Stichting Nederland bouwt VOC retourschip) voor de periode 2007-2010 uit de entreekaartjes. Andere bronnen van inkomsten zijn onder meer: de betaalde huurprijzen voor de ruimtes (bijvoorbeeld voor huwelijken), inkomsten uit de organisatie van activiteiten, loterijen, merchandising en de verkoop van voeding en dranken. De belangrijkste kosten zijn de

¹ Voor meer informatie over de activiteiten van de Bataviawerf, zie <http://www.bataviawerf.nl/>

² De huidige prijs bedraagt 9,75 euro.

personeelskosten. De door de Bataviawerf gerealiseerde winsten (of verliezen) worden vervolgens overgedragen naar de begroting van de Stichting *De 7 Provinciën* voor de bouw van het schip met dezelfde naam (onder andere om het voor de constructie benodigde hout te kopen). Volgens het bedrijfsplan beïnvloedt de winst (of het verlies) van de Bataviawerf het ritme van het reconstructieproject. De belangrijkste inkomsten voor de constructie zullen evenwel afkomstig zijn van donateurs en sponsoring.

- (12) Er zij ook op gewezen dat de Bataviawerf momenteel grotendeels gefinancierd wordt met leningen van de [...]bank ([...] euro eind 2005), alsook van de gemeente Lelystad en de provincie Flevoland.

III BEOORDELING VAN DE MAATREGEL

De vraag of er sprake is van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag

- (13) De Commissie moet beoordelen of de aangemelde maatregel neerkomt op staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, dat luidt: "*behoudens de afwijkingen waarin dit Verdrag voorziet, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt*".
- (14) Om als staatssteun te worden beschouwd, dient een maatregel aan de volgende cumulatieve voorwaarden te voldoen: 1) de maatregel verleent een economisch voordeel en is met overheidsmiddelen bekostigd, 2) het voordeel is selectief omdat het ten goede komt aan bepaalde ondernemingen, en 3) de maatregel vervalst de mededinging of dreigt deze te vervalsen en zal het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloeden.
- (15) **Voordeel bekostigd door overheidsmiddelen:** De autoriteiten hebben besloten de reeds aan de Bataviawerf verleende leningen kwijt te schelden. Op het eerste gezicht bevrijdt dit de begunstigten van lasten die zij normalerwijze zouden moeten dragen, hetgeen hen een economisch voordeel verleent. Dit voordeel wordt met overheidsmiddelen bekostigd, waarbij de overheid in dit geval vertegenwoordigd wordt door de lokale en provinciale autoriteiten die afzien van hun uitstaande vorderingen.
- (16) **Selectief economisch voordeel voor bepaalde ondernemingen:** Aangezien de aangemelde maatregel ten goede komt aan specifieke begunstigten, namelijk Stichting Scholingsproject Batavia en Stichting Nederland bouwt VOC retourschip, is het voordeel op het eerste gezicht selectief.
- (17) **Vervalsing van de mededinging en gevolgen voor het handelsverkeer tussen lidstaten:** Zoals reeds werd vermeld, moeten de activiteiten van de Bataviawerf beschouwd worden als betrekking hebbend op de instandhouding van het culturele erfgoed en/of museale activiteiten, en niet als typische scheepswerfactiviteiten. In dat verband merkt de Commissie op dat de Bataviawerf gericht is op een zeer lokale vraag en dat het heel onwaarschijnlijk is dat toeristen uit het buitenland zouden komen om de Bataviawerf te bezoeken.
- (18) De Bataviawerf speelt in op een zeer lokale vraag en heeft niet de bedoeling internationale bezoekers aan te trekken. De Bataviawerf wordt bezocht door de inwoners van de stad en het daaromheen liggende gebied. De wetenschappelijke en culturele activiteiten van de Bataviawerf zijn gewijd aan de lokale en nationale Nederlandse maritieme geschiedenis. In tegenstelling tot bepaalde grote nationale musea³, geniet de Bataviawerf geen internationale bekendheid. Het is zeer onwaarschijnlijk dat toeristen naar het buitenland zouden reizen, alleen om de Bataviawerf te zien. Dit wordt bevestigd door het feit dat [tussen 75 en 85%] van de toeristen die de Bataviawerf bezoeken, in een straal van 75 kilometer rond Lelystad wonen. Bovendien bestaan de sponsors

³ In dit verband dient te worden vermeld dat replica's van oude Nederlandse schepen in Amsterdam kunnen worden bezichtigd.

waarop een beroep wordt gedaan voor het museum, uit individuele personen en lokale ondernemingen. Daaruit blijkt dat de sponsoring naar verwachting slechts commerciële voordelen op lokale, en niet op internationale schaal zal genereren.

- (19) Derhalve kan worden geconcludeerd dat, gezien de specifieke kenmerken van deze zaak, de betrokken maatregel geen gevolgen zal hebben voor het handelsverkeer binnen de Gemeenschap.

IV CONCLUSIE

- (20) Gezien bovenstaande onderwegingen en rekening houdend met de huidige situatie van de Bataviawerf, meent de Commissie dat de betrokken maatregel geen staatssteun vormt in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

V BESCHIKKING

- (21) De Commissie heeft dienovereenkomstig besloten geen bezwaar aan te tekenen tegen de bovenvermelde maatregel omdat deze overeenkomstig artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, geen staatssteun vormt.
- (22) Ingeval deze brief vertrouwelijke gegevens mocht bevatten die niet mogen worden bekendgemaakt, wordt u verzocht de Commissie daarvan binnen vijftien werkdagen vanaf de ontvangst van dit schrijven in kennis te stellen. Ontvangt de Commissie binnen de vastgestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek, dan neemt zij aan dat u instemt met mededeling aan derden en bekendmaking van de volledige tekst van dit schrijven in de authentieke taal op de Internetsite:

http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/index.htm

Dit verzoek dient bij aangetekend schrijven of bij faxbericht te worden gericht aan:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Concurrentie
Directoraat Overheidssteun
Griffie Overheidssteun
SPA3 6/5
B-1049 Brussel
Fax No: +32 2 296 12 42

Met bijzondere hoogachting,

Voor de Commissie

Neelie KROES
Lid van de Commissie